

KALENDAR

Novi kalendar pape Grgura XIII.

1582. Prema prijedlozima komisije uglednih astronoma, papa Grgur XIII. (na slici njegova grobnica u Bazilici sv. Petra u Rimu) reformirao je Julijanski kalendar. Zbog razlike između trajanja kalendara (julijanske) i prirodne godine, 1582. proljetna ravnodnevica pala je umjesto 21. ožujka deset dana prije, 11. ožujka. Tu je razliku od deset dana papa Grgur XIII. uklonio

tako da je propisao da se iza četvrtka, 4. listopada 1582. sljedeći dan računava kao petak 15. listopada. Da bi se ubuduće izbjegla odstupanja kalendarske od prirodne godine propisano je da po tri zastopne godine budu obične, a svaka četvrta da bude prijestupna. Godina Gregorijanskog kalendara zapravo je dulja od prirodne dvanaest sekundi, što će iznositi cijeli jedan dan poslije 3320 godina.

MEKSIČKA REPUBLIKA - 1824. Poslije dugotrajne borbe s španjolskom kolonijalnom vojskom meksički narod izborio je nezavisnost i 4. listopada 1824. proglasio meksičku republiku, službenog naziva Sjedinjene Države Meksika. Sve do dvadesetih godina prošloga stoljeća Meksiko je bio poprište žestokih obračuna među antagonističkim klasama i meta mnogih stranih intervencija.

Umro barun Trenk

1749. U austrijskoj je tamnici umro barun Franjo Trenk (na slici), jedan od najvećih pustolova osamnaestoga stoljeća. Na čelu regimente pandura, većinom unovačenih pa je osuđen na tamnicu u Slavoniji, sudjelovao je

od 1741. do 1746. u ratu za austrijsku baštinu u kojemu se sa svojim borcima iskazao u brojnim akcijama. Prijek i bezobzirao nije se pridržavao ratnih pravila, većinom unovačenih pa je osuđen na tamnicu u kojoj je umro.

STANKOVIĆEVO KAZALIŠTE - 1834. U Zagrebu je 4. listopada 1834. otvoreno Stankovićevo kazalište, sagrađeno na uglu Čirilometodske ulice i Markova trga; u prigodi proslave careva imendana, otvoreno je svečanom večernjom predstavom na njemačkom »Niklas Graf von Zriny«, drame njemačkoga pisca Theodora Körnera s temom iz hrvatske nacionalne prošlosti.

Smrt utemeljitelja kvantne teorije Maxa Plancka

1947. Njemački fizičar Max Planck (na slici), utemeljitelj kvantne teorije, umro je 4. listopada 1947. u Göttingenu. Uveo je 1910. revolucionarnu hipotezu da svaki izvor energije može zračiti energiju samo u diskretnim količinama, kvantima. Na toj osnovi izveo je zakon zračenja (Planckova formula). Njegovu ideju o diskontinuiranosti energije,

koja je danas osnovna tumačenja svih atomskih pojava, primijenili su poslije Einstein i Bohr na tumačenje fotoelektričnog efekta i spektra vodikova atoma. Mnogo je radio na teoriji kemijske ravnoteže te na formuliranju termodinamičnih načela. Dobiva 1918. Nobelovu nagradu za fiziku. Rodio se 23. travnja 1858. godine.

ROĐEN HRVATSKI ARHEOLOG FRANE BULIĆ - 1846. U Vranjicu pokraj Solina rođen je 4. listopada 1846. istaknuti hrvatski arheolog, povjesnik, konzervator starina i povjesnik umjetnosti don Frane Bulić. Obavljao je arheološka iskopavanja i proučavanja Solina, Dioklecijanove palače i drugih spomenika. Umro je 29. srpnja 1934. u Zagrebu.

Lansiran »Satelit 1957 Alfa 2«

1957. Prvi umjetni satelit uspješno je 4. listopada 1957. lansiran u Zemljinu orbitu na visinu od 228,5 do 946 kilometara i s brzinom većom od 28.500 km/sat. Lansiran je s poligona kod Tjurata, 275 km istočno od Aralskoga jezera, u tadašnjem Sovjetskom Savezu.

Taj okrugli umjetni satelit ili »Sputnik« - satelit - (na slici) nosio je službeni naziv »Satelit 1957 Alfa 2«. Bio je težak 83 kilograma i 600 grama, a promjera 58 centimetara. Prestavši funkcionalni, izgorio je padajući prema Zemlji, i pao 4. siječnja 1958. godine.

MJESEČEVO VOZILO - 1971. Prvo samohodno vozilo s kotačima koje se spustilo na Mjesec i kretalo njegovom površinom bio je »Lunohod I.«, koji je 17. studenoga 1970. godine. Prešao je ukupno 10,54 kilometra, svladavajući putem uspone i do 30 stupnjeva, a funkcionirao je do 4. listopada 1971. godine.

1864. Hrvatski skladatelj Vladimir Bersa rođen u Zadru; 1896. U Zagrebu rođena hrvatska slikarica, portretna karikaturistica Klementina-Klema Schwarz-Požgaj; 1972. U Beču osnovana Međunarodna agencija za proučavanje ekologije.

Velik broj ljudi ne ljuti se na grijeha nego na grešnike.

(Seneka)

Kako reintegrirati ovisnike u društvo, koji su i žrtve kriminala, ali i počinitelji kaznenih djela? Ovisnici su odgovorni za neproporcionalno veliku količinu nasilja i kršenja zakonskih odredaba u odnosu na cijelu populaciju. Često ih se zatvara da bi se zaštitilo društvo i da bi oni prekinuli s drogiranjem. Ipak, neka istraživanja u SAD-u ukazala su na to da do dvije trećine kažnjentika u tri godine bude ponovo uhiceno zbog novih kriminalnih djela. Ako je ovisnicima osiguran tretman u kazne-

nim ustanovama, u SAD-u se time za 10 posto smanjuje rizik da će ponovno počiniti kazneno djelo. Tretman u zatvoru ipak donosi kratkotrajne koristi - manje se krše pravila unutar zatvora, a što je najvažnije, time se može pripremiti zatvorenika da počne poohatati program liječenja protiv ovisnosti nakon izlaska iz kaznene ustanove. U javnozdravstvenom pristupu, ovisnost se često promatra kao bolest, a ne kao problem koji zahtijeva kaznu. Da bi klijenti imali koristi od tretmana, moraju poohatati indi-

WTO, čudna li ratnoga stroja

Uz pomoć složenoga mehanizma višestrukih ugovora i sporazuma, Svjetska trgovinska organizacija, WTO, određuje pravila svjetske trgovine i neprekidno širi taj mehanizam po područjima aktivnosti, na proizvode i nove objekte. U prosincu 2001. WTO je imao 144 države članice. Sve se odluke donose konsenzusom. Međutim, WTO raspolaže slabim administrativnim strukturama. Njegov je proračun malen: 134 milijuna švicarskih franaka, odnosno nešto više od 82 milijuna eura za 2002.

je međudržavna organizacija s pravima zakonske prinude i širokih sankcija.

Uz pomoć složenoga mehanizma višestrukih ugovora i sporazuma, WTO određuje pravila svjetske trgovine i neprekidno širi taj mehanizam po područjima aktivnosti, na proizvode i nove objekte. WTO je strašan ratni stroj u službi grabežljivaca. U prosincu 2001. imao je 144 države članice. Sve se odluke donose konsenzusom.

Trajno pregovaranje

Međutim, WTO raspolaže slabim administrativnim strukturama. Oko 350 ljudi radi u njegovu tajništvu. Njegov je proračun malen: 134 milijuna švicarskih franaka, odnosno nešto više od 82 milijuna eura za 2002. *The Economist* ironizira: »Proračun WTO-a doseže samo polovicu svote koju Svjetska banka potroši u godinu dana za zrakovne karte svojih stručnjaka«.

K tomu, WTO je smješten u Centru William Rapard, tužno građevini od sivoga betona izgrađenoj dvadesetih godina XX. stoljeća za Međunarodni ured rada, između puta za Lausanneu i jezera, na sjevernom izlazu iz Zeneve. Već se tri godine WTO uporno trudi sagraditi ili kupiti zgradu u kojoj bi smjestio svoje »pravosudno« tijelo, ali nikako ne uspijeva pronaći novac nužan za tu gradnju. A kad želi organizirati neku ministarsku konferenciju, ponizavajući pregovori sa sumnjivim vladama nisu nikakva rijetkost. Čudna li ratnog stroja! U stvarnosti, WTO i nije nikakav stroj. To je, u strogom smislu riječi, zajednica trgovinskih ugovora u stalnoj evoluciji. Ili, kako kaže Renato Ruggiero, njegov prvi direktor, trajno pregovaranje: »A perpetual process of negotiation«.

(Nastavak u broju od ponedjeljka)

Knjiga Jeana Zieglera »Novi gospodari svijeta i oni koji im se suprotstavljaju« izlazi uskoro u nakladi »Izvor« iz Zagreba (tel. 611 7714; izvori@izvori.com).

PODLISTAK

JEAN ZIEGLER 32

NOVI GOSPODARI SVIJETA i oni koji im se suprotstavljaju

WTO je smješten u Centru William Rapard, tužno građevini od sivoga betona izgrađenoj dvadesetih godina XX. stoljeća za Međunarodni ured rada, na sjevernom izlazu iz Zeneve. Već se tri godine WTO uporno trudi sagraditi ili kupiti zgradu u kojoj bi smjestio svoje »pravosudno« tijelo, ali nikako ne uspijeva pronaći novac nužan za tu gradnju

bio je dugo godina direktor otdjela Organiziranoga kriminala u pravosudnoj policiji najveće njemačke savezne države, Rajne-Vestfalije. Danas kao posebni savjetnik šefa policije u Düsseldorfu, ovako rezimiraju svoju tvrdnju: »Organizirani kriminal, to je pogoršani kapitalizam (verschärfter Kapitalismus)«. Posve je jasno da bez fiskalnih rajeva transkontinentalni karteli organiziranoga kriminala ne bi mogli napredovati. Zato oni, dakle, znače smrtnu prijetnju i za same gospodare svijeta.

Mijenja se struktura svjetske trgovine

Warren Allmand, predsjednik kanadske nevladine organizacije *Rights and Democracy*, kaže: »Živimo u svijetu gdje je beskraino teže prekršiti pravilo međunarodne trgovine nego pravo čovjeka«. A Svjetska trgovinska organizacija (*World Trade Organisation*, WTO) sigurno je najsnaž-

niji ratni stroj u rukama grabežljivaca.

Zahvaljujući postupnom ujedinjavanju tržišta, opseg svjetske trgovine u posljednjih je deset godina neprekidno rastao, i to sve brže. Od 2000. godine, opseg razmjena izražen u novčanim oblicima prešao je šest bilijuna dolara. Istodobno, mijenja se struktura svjetske trgovine: sve važnije mjesto imaju privatna transnacionalna društva.

WTO ima popis više od 60 tisuća transnacionalnih društava (financijskih, trgovinskih, uslužnih itd.) po cijelom svijetu. Ona upravljaju s ukupno više od 1,5 milijuna podružnica praktički u svim zemljama svijeta (fizičkim i Afganistan i još nekoliko opustošenih mjesta na planetu). No, stvarnu moć ima nekih 300 do 500 sjevernoameričkih, europskih i japanskih poduzeća, koja zajedno dominiraju trgovinom.

Godine 2002., približno trećina svih trgovinskih

razmjena obavljala se unutar samih istih transkontinentalnih društava. Uzmimo primjere Philippsa, Exxona ili Nestléa. Kao i sva transkontinentalna društva, i ta su tri organizirana na decentraliziran način. Njihovi brojni profit-centers (tvornice, trgovačka društva, društva za leasing itd.) širom svijeta djeluju gotovo autonomno i trguju međusobno ili sa svojom holdingom majkom.

Što manje stega i prepreka

Druga trećina svjetske trgovine obavljala se 2001. između raznih transnacionalnih društava. Samo zadnja mala trećina razmjene dobara i usluga te iste godine odnosi se na trgovinu u klasičnom smislu: razmjena između država, između poduzeća što se temelje na nacionalnom kapitalu.

U tim uvjetima, ne iznenađuje činjenica da su strategije što ih primjenjuje WTO upravo točna

Slika čiste ljepote, moje božansko dijete

Na bezbrižnom mu se licu vidio samo lagani sjaj na mjestima gdje je izgorio od sunca. Jedina naznaka muškosti bile su te jedva vidljive sjene koje su nagovještavale nadolazak rasta brade

Kada sam ugasila motor, morala sam mu praktički narediti da izade iz auta gdje je sjedio začaran Game Boy igricom koju sam mu dala kao predujam svih darova koje sam nakupovala pred Toulonom.

– Kamo idemo? – pitao je rastreseno.
– Na penjanje, – rekla sam vragoljasto i mahнула rukom prema strmom brdu.
– Joj, koja gnjavaža! – rekao je mali. Da mu se barem uvijek tako ništa ne da, onda bih ja uvijek mogla zapovijedati, razmišljala sam zadovoljeno.

– Dodi, – rekla sam uzurbano. – Moraš malo razgibati krakove, inače ćeš dobiti atrofiju mišića.
– Atrofiju mišića? – ponovio je. – Opet ti s tim teškim riječima.
– Ja sam liječnikova kći, dragi moj, i zato mi je poznata medicinska

terminologija, – objasnili sam mu prijateljski. A sada van iz auta, – opomenula sam, – bit će ti super kada se malo počnemo penjati.
Protiv volje ispuzao je iz auta i krenuli smo u šetnju koja je bila još upečatljiva zbog biranih mirisa biljaka. Na nekim je mjestima bilo tako strmo da smo se morali pentrati. (...)

S bolnom spoznajom da će Joov i moj moratorij uskoro završiti, upisala sam nas u hotel u Casisuu.
U najboljoj sobi sasvim na vrhu kuće, s prozorom koji je gledao na more, polegla sam moga slatkica na široki krevet s baldahinom i naredila mu da se sručne dok sam ja pripremala toplu kupku. Nakon toga sam ga oprala i istrljala prirod-

nim spužvama različitih grubosti koje sam kupila u maloj trgovini iza ugla. Istrljala sam mu pete plovučem i našamponirala njegovu zamršenu kosu, stavila regenerator i pažljivo isprala pod tušem, tako da mu je nje-

govog glatkog dječakčakov tijela koje još nikakav rad mišića nije učinio ogrubjelim, oči su mu bile poluzatvorene, a trepavice crne i mokre.

Na bezbrižnom mu se licu vidio samo lagani sjaj na mjestima gdje je izgorio od sunca. Jedina naznaka muškosti bile su te jedva vidljive sjene koje su nagovještavale nadolazak rasta brade. Jesam li mu možda trebala nabaviti aparat za brijanje?

I ponovno sam se zapitala je li točan podatak koji su mi dali o tome koliko je star. Sasvim je lako mogao proći za osamnaestogodišnjaka.

Ruširala sam debeli ručnik prema njemu, zamotala moje božansko dijete u njega, i odvela ga do kreveta. Pažljivo sam ga izmasirala, tom

božanskom masažom koju je moj bivši muž Harry toliko tražio i moljao, ali koju sam ja intuitivno rezervirala za osobu mojih snova. (...)

Tiho sam otapkala iz sobe i na terasi si priuštila čašu vrhunskog vina iz okolice Cassisa, dok sam planirala večernju šetnju duž luka do jednog od najboljih restorana u Provansi, koji još ni jedan turist nije otkrio.

Kada sam se vratila u sobu, zatekla sam Jojoa u trapericama i majici kako udara akord na akustičnoj gitari koja je visjela na zidu.

– Ima li nešto za klop? – pitao je.
(Nastavak u broju od ponedjeljka)

Roman Unni Drougge »Ispovijedi Helle Hell« upravo je objavljen u nakladi »Izvor« iz Zagreba (tel. 611 7714; izvori@izvori.com)

SAVJETI O ZDRAVLJU

Piše: mr. sc. Davor Moravek, psihijatar u Kliničkoj bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu

Kako pomoći ovisnicima da se resocijaliziraju

Sredstva uložena u tretman ovisnika i efikasna kaznena politika od velike su pomoći da se počinitelji kaznenih djela prestanu drogirati. Korisnike tretmana pod određenim se uvjetima ne uvodi u kaznenu evidenciju

vidualne ili grupne oblike liječenja.

Nužan je tromjesečni tretman, a nakon šest mjeseci do godinu dana uočava se znatan pomak u smanjenju uzimanja droga.

Prema istraživanjima, osobe koje su bile godinu dana u programu lije-

čenja, sljedećih godinu dana nakon tretmana nastavile su apstinirati (bile su bez droge). Ipak, postoji poteškoća u tome da se zadržati nadzor nad klijentima, ovisno o vrsti programa.

Mjere liječenja ovisnika podrazumijevaju obvezno i nenajavljeno uzi-

manje uzoraka urina kako bi se potvrdilo apstiniraju li. Želimo li ostvariti dobar program, nužno su potrebne pravila i nastave se drogirati.

Integrirani javnozdravstveni program uz strategiju javne sigurnosti jedan je od pokušaja da se

poboljša tretman počinitelja kaznenih djela.

Odgovornost da se osigura neprekinut tretman nije prepuštena samo terapijskom timu koji liječi ovisnika. Tretman nadzire i pravosudno tijelo koje prati rezultat liječenja.

Tretman je dostupan u zajednici, izvanpenalno.

Korisnicima tretmana omogućeno je da pod određenim uvjetima ne budu uvedeni u kaznenu evidenciju. Važan je nadzor koji provodi pravosuđe kako bi se osigurala suradnja, a nužne su konzekvence za one koji napuste program. Te konzekvence moraju biti sigurne i trenutačne, jer su inače rezultati slabiji.

Jedna je od mogućnosti tog pristupa, prema svjetskim iskustvima, osnivanje specijaliziranog suda koji se bavi problematikom droga i ovisnosti.

Da bi se postigla najveća moguća efikasnost, te-

rajijske zajednice moraju biti osigurane na svim razinama - od zatvora, kroz postupak resocijalizacije, primjerice u sklopu komuna u koje se kažnjentici uključuju nakon što izduže iz kaznene ustanove, do kažnjentikova povratka u zajednicu.

Sredstva uložena u tretman ovisnika i efikasna kaznena politika od velike su pomoći da se počinitelji kaznenih djela prestanu drogirati.

Od društvene osude do ravnopravnih članova zajednice dug je put resocijalizacije i liječenja, ali isplativ i društvu i ovisniku.